

POPOTNIK.

List za šolo in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. — Posamezne številke dobirajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslane knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovoljjo pošiljati (frankirani) vredništvu; naročnine, oznanila in reklamacije pa opravištvu: Reiserstrasse 8 v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natisne 15 kr.

Vsebina. Humor v šoli. — „Bodi usmiljen.“ — Drobtinice. — Logika — Dopisi. — Razne stvari. — Listnica. — Inserati.

Humor v šoli.

Veselost je nebó, pod katerim vse obrodi, le — strúp ne.

Je li treba, da nam pripoveduje risarjev svinčnik, slikarjev čopič in pisateljevo pero, da še vlada pedantično kopito v marsikateri šoli celo v slednji četrtini slavnega 19. stoletja? — Li nima vsaki od nas vsaj enega znanega sotrudnika, ki prevzet od nravne resnosti in dostojenstva svojega poklica, vsako stopinjo in vsako besedo natanko odmeri in hudobnemu svetu le redko kedaj privoščí skromen nasmehljaj? Zares nikjer se ne najde toliko okornega, pedantičnega in suhoparnega bitja, kakor baš med učiteljstvom, bodi si potem na nižjih, srednjih ali višjih šolah. Težko je občevati s tako, trikrat v resnosti življenja vtopljen osebnoštvu; pomilovanja vredni pa so otroci, ki se morajo vklanяти takemu poveljstvu. Varuje je le dober genij, ako tudi v poznejem življenju enako svojemu mojstru „ne plačujejo zaklad vednosti s svojim srcem.“ Zatorej bi radi vpeljali v šolo gosta, ki takemu suhoparnemu bitju rad nagaja in včasih morda tudi v življenju brez vsake škode učitelju klobuk na stran potegne. Dober tovariš je, katerega menimo in nikakor se ne sme zamenjavati z ostrim dovtipom, ki mu je soroden ali z robato burko — on je med žalobo in veselostjo, med resnobo in šalo v sredi stoječ, povsodi priljubljen humor. On nikoli ne žali, se pogosto nahaja pri priprostih ljudeh z dobrim srcem in se grdega vselej izogiblje. — Gostu s takim priporočilom naj ne bodo nobene duri zaprte in mi le želimo, da je vsak nastopen stavek ključ, ki mu odpre vsake duri.

V ta namen razvrstimo našo razpravo v nastopna dva dela:

I. Humor in učenec;

II. humor in učitelj.

I.

Oni v duševnem življenju otroka vtemeljeni način, kako se mu življenje kaže in kako deca življenje in naravo razumeva, je studenec otroške sreče, nevsahljiv vir mladostne veselosti, katera se čudovito blišči v otroškem očesu

Današnji štev. je priloženo književno naznanilo F. Tempsky-je v Pragi.

in tudi na odrasle tako dobrodejno vpljiva. To veselje na najskromnejšem, ti ljubeznjivi odnosi s zunanostjo, ta tiha sreča otroškega srca, vse to naj se ne moti, ampak kolikor možno otroškemu življenju ohrani. Če se nekoliko nje-guje, se to stanje tudi dalje ohrani, kakor mislimo, in le oni stariši in učitelji omulijo te nježne cvetke z neprevidno roko iz drevesa otroškega življenja, ka-teri težijo potem, izgojiti si naglomodne, zgodaj zrele otroke. Ti revčeki na-vadno ne poznajo mladostne spomladi, v njihovem srcu gospoduje — oh le prezgodaj — jesen! — Če li ne trga poznejšno življenje list za listom iz venca mladostnega veselja? Naj že tudi šola to delo opravlja s tem, da pri izobraže-vanju razuma srcu ničesar ne privošči in vsak pojav notranje sreče in veselja z ukorom in grajo zadušuje? Dobro nam je znano, da se mora šola vsega z resnobo poprijeti, ako hoče uspešno izvrševati svojo zadačo; tudi ne zasto-pamo one zmeri, ki hoče, da naj je pouk in učenje le igrača. Vendar pa me-nimo, da zategadelj še ni treba, da otroški duh diha v šoli le težek vzduh, marveč naj se otroku smehlja tukaj nebo mirne veselosti in žarki veselega in dobrega srca naj mu krepčajo telo in dušo. Suhoparni nazori o naravi in živ-ljenju učencu še v zrelih letih presedajo. Sedaj, in baš sedaj javi se mu svet občutkov. — Da pa je vendar mlad človek, ki si je zaklad otroških občutkov ohranil, ki se svojim bližnjim blagodušno ravna, ki se vsakega lepega djanja v življenju, vsakega veličastnega umetniškega dela in vsake se v naravi jav-ljajoče prikazni veseli, da je tak mlad človek v sedanjem času redka prikazen, kdo je temu kriv? Na to odgovarjati ni v našem namenu; tudi bi nas to predaleč odpotilo od našega smotra.

Opozarjati je nam le na to, da se v šoli veselo in srčno razumevanje življenja gojiti more in se tudi naj goji, zlasti zato, ker se to ni treba učencu še le kot kaj celo novega posebno pojasnjevati, ampak *ker se taki nazori o življenju v učencevem bitju že nahajajo in je le treba je gojiti in krepiti.*

II.

Res je posebna sestava: humor in učitelj. Bi se pa bilo tudi čuditi, ko bi učitelj pri tem, kar se dandanes od njega zahteva in pri tem, kar zato ima, svoj humor — izgubil? In vendar se lahko opazuje — nekaj z za-nekaj z ob-čudovanjem, — da učiteljstvo vkljub slabej plači in drugim neugodnostim svoje dolžnosti vselej zvesto in vestno izpolnuje. Upirajoč se na to resnico tudi upamo, da bosta učitelj in humor drug drugega gotovo našla in kot dobra to-variša skupno v prid šole delovala.

Humor ima svoje korenine globoko v učiteljevem srcu in se pojavlja po nenavadnem utripanju usten, po blesketanju očí, po mirni in veseli milobi, katera se tako po učiteljevi osebi, kakor po njegovih delih razleva in katera se utemeljuje celo v svetem pismu z besedami: „Pustite male k meni priti!“ — Humor ne dá čez učiteljeve ustne jezne besede, seže učitelju v roko, kedar jo je v kaznovanje povzdignil, nadvladuje celo mnogokrat razum in povzročuje med učiteljem in učenci ono prijazno in prikupljivo občevanje, kojega šolski despot niti ne pozna. Zraven take milobe in nedolžne šale na primernem mestu pa dober red lahko obstoji, nasprotno pa v šoli, kjer se humor in strahovanje

ne bratita ali celo ne poznata, vlada ali nered ali pa strah; ako pa se učenci učitelja preveč boje, ga le malo ljubijo.

Vera in poezija, zgodovina, petje, oddih in igra dajo priložnosti dovolj, da se polje pouka zasadi z najmilejšimi eveticami, katere sè svojo barveno lepoto in sè svojo vonjavo olepšajo vsak poznejši spomin na šolo in učitelja. Ob enem se pa mora mladina odtrgati tudi vladajočemu materijalizmu in napeljavati se k vzornosti! Vpljavajmo pametno in ljubeznjivo na mlado srce, odvracujmo ga od vsokdanjosti in od jalovega mamonovega veselja, napeljujmo otroške misli do vzvišenih zakladov življenja, gojimo v njih požrtvovalnega duha občestvenosti in pristnega človekoljubja v smislu naše vere in krščanske ljubezni, in ustanovili smo si močne stebre, po katerih se bode ovijalo bodočega zaroda blagonosnejše notranje in zunanje življenje!

Gotovo je to pač najtežja zadača, katero ima šola izvrševati, a spada tembolj v njeni delokrog, ker je mladina za take vpljive najbolj dovzetna. Da se dovolj ojačijo, treba je le, je prav rano vcepiti in skrbno gojiti.

Naj se torej razprostira čez šolo ono nebo „pod katerim vse obrodi, le — strup ne.

„Bodi usmiljen.“

Praktična obravnava berilnega spisa, števil. 25, str. 22, II. Berilo.

I. Uvod.

Kje ste zdaj? V šoli ali učilnici. Zakaj pridete v šolo? Da bi se učili. Kaj se učite tukaj v šoli? Brati, pisati, računati itd. Kaj še se učite? Kako se imamo obnašati in kaj nam je storiti, da nas bodo imeli radi učitelji, drugi ljudje in tudi ljubi Bog. Kdaj pridete v šolo? Zjutraj. Kdaj neha šola pred poldnevom? Ob 12. uri. Kaj delajo ljudje, kedar je ura dvanajst? Kosilijo ali obedujejo. Kaj si pa vi prinesete sè seboj za kosilo ali obed? Kruha, sadja, potice. Kdo vam vsega tega priskrbi? Stariši. Kdo pa zopet starišem to podari? Ljubi Bog. Komu se imajo tedaj otroci za potrebni živež zahvaliti? Starišem in pa ljubemu Bogu, od katerega prihaja vsaka reč. Ali so vsi učenci tako srečni, da dobijo vsak dan svoj kos kruha? Ne. Kateri stariši pa ne morejo svojim otrokom kruha dati? Ubogi ali revni. Česar navadno nbogi ljudje nimajo? Lastnega zemljišča, da bi jim zrastle dovolj žita in drugega živeža. Kako pa si taki ljudje kruh služijo? Da hodijo k kmetom delat. Ob katerem letnem času se takim ljudem najhuje godi? V zimi, ko ni pri kmetih nobenega zaslужka. Kaj tedaj storijo ubožci? Prosijo si živeža pri premožnejših ljudeh. Kako pravimo onim ljudem, ki radi siromakom in revežem pomagajo? Dobri ljudje, usmiljeni ljudje. Kakšni so pa oni, ki nočejo ubogim pomagati, če tudi imajo več, kakor sami potrebujejo? Neusmiljeni, trdosrčni, požrešni ljudje. Komu se taki ljudje močno zamerijo? Ljubemu in pravičnemu Bogu. Kaj daje in pošilja Bog usmiljenim ljudem? Zdravje in srečo.

2. Pripovedovanje berila po učitelju.

Bilo je lepo jutro. Solnce je stalo že visoko na nebnem oboku. Otroci po vaseh se zbirajo na odhod v bližnjo šolo. Tudi učenca Lukež in Primož sta korakala po širokej cesti v vaško šolo. Za kosilo sta bila oskrbljena, kajti vsaki je imel velik kos kruha v roki. Na potu ju sreča ubogo oblečena žena, ki je nosila na rokah majhnega otroka. Ona ogovori Primoža rekoč: „Ljubi deček! daj mojemu lačnemu otroku košček kruha, danes še ni ničesar jedel.“ Primož pa odvrne, da je sam lačen. Žena je morala žalostno gledati, kako Primož z vidnim veseljem otepa kruh. Lukec, slišaje prošnjo in trden odgovor svojega tovariša, stopi pred ženo in ji podari svoj kos kruha. Se vé, da bi tudi on lahko kruh sam jedel, pa njemu se lačen otrok v srce usmili. Lukec z veseljem gleda, kako željno otrok kruh vzame in uživa. Mati se dečku zahvali za prejeti dar, ter odide. Lukec pa je bil zelo vesel, da je zamogel pomagati ubogemu otroku.

3. Učitelj povprašuje n. pr.:

O kolikih učencih sem vam pravil? Kako jima je bilo ime? Kam sta hodila? Kaj je imel vsak za kosilo? Kdo ju sreča med potjo? Kaj je imela uboga žena v naročju? Katerega dečka je žena ogovorila? Kaj je rekla? Kaj pa odgovori Primož? Kaj je storil Lukec? Zakaj je dal Lukec svoj kos kruha? Česar je bil zdaj Lukec vesel? Kaj pa je rekla žena usmiljenemu Lukeu? Kako je bilo sedaj Lukeu pri sreči? Kakošno srce je imel tedaj Lukec? Kakošnega srca pa je bil njegov tovariš Primož?

4. Učenci berilo pripovedujejo.

5. Učitelj berilo počasi in lepo prebere.

6. Učenci čitajo 2—3krat.

7. Učenci čitajo posamezne stavke in učitelj pojasnuje manj umljive besede.

8. Nauk se razvije.

Kako je bilo ime učencema, o kojih smo govorili? Primož in Lukec. Kam sta šla? V šolo. Kaj sta imela oba sè seboj? Kruh za kosilo. Kateri je dal lačnemu otroku kruha? Lukec. Kakšno srce je imel Lukec, ker se mu lačen otrok usmili? Dobro, mehko, usmiljeno. Kakšnega srca pa je bil Primož, ker se ni zmenil za prošnjo uboge žene? Trdega, neusmiljenega. Kako pa je bilo Lukeu pri sreči, ko je dal lačnemu otroku kruha? Lahko, dobro, vesel je bil. Kdo je Lukea najprej pohvalil za njegovo dobro delo? Vest. Kateri še vé povedati, kaj je vest? Vest je tisti čuden glas, katerega je Bog človeku v srce vtisnil, da nam pove, kaj je dobro ali kaj hudo. Kako se je žena Lukeu zahvalila? Bog ti plačaj, dober otrok. Kdo nam tedaj to poplača, kar ubogemu storimo? Dober in pravičen Bog. Katerega dečka hočete posnemati? Usmiljenega Lukea. Komu hočete radi pomagati, če boste mogli? Revežem, beračem, bolnikom itd. Je li usmiljenost lepa čednost? Da. Kedaj pa se mora človek že lepih čednosti vaditi? V mladosti.

Glejte! Tudi med vami so nekateri ubogi učenci, katerim manjka včasih grizljaja. Radi pomagajte tedaj takim in podarite jim kak košček kruha, ali

kak sad, saj veste, kako hudo trpeti je glad. Ako bodete svoje revne tovariše radi imeli ter jim pomagali, bode vas imel rad ljuči Bog, kateri deli vsem dobrim otrokom obilo sreče. Radi se spominjate besed Kristusovih: „Kar bodete mojemu najmanjših storili, to bodete storili meni.“ Ako bodete imeli usmiljenje z vašimi součenci, tako se vam bodo pozneje usmilili tudi vsi revni ljudje. V svoji poznejši starosti se boste prepričali, da so resnične besede: „Kdor je usmiljenega srca, tudi usmiljenje najde“ in „kar smo siromaku storili, to smo Bogu samemu podarili.“

9. Vaje v gladkem branju.

10. Naloge.

- a) Pripovedujte to berilo.
- b) Napišite to berilo tako, kakor da bi Lukec pripovedoval.
- c) Napišite to berilo tako, kakor da bi to žena pripovedovala.
- d) Napišite enako pripoved, ter si mislite namesto učencev dvoje pastirjev in namesto žene, starega berača, ki je zabredel v gozdu. Josip Lasbahar.

Drobtinice

za zgodovino slov. šolstva.

Matej Slekovec.

(Dalje.)

Ormož, nekdanji Hollermus, ki je v torek pred vnebohodom Kristusovim l. 1331. od štajerskega maršala Hardeka ptujskega in njegovega brata Friderika dobil meščanske pravice, kakor so jih Ptujčani imeli,¹⁾ dobil je svojo prvo šolo v prvi polovici 16. stoletja. Ustanovili so jo očetje frančiškani v svojem samostanu in jo oskrbovali do l. 1786., ko je cesar Jožef II. tudi ovi samostan razpustil. Bila je normalka, zato se je redovnik, ki je v šoli podučeval, imenoval in podpisoval „normalista“. L. 1783. bil je tak o. Tadej Zupančič.²⁾

Početkom 18. yeka ustanovili so pri farni cerkvi sv. Jakoba za farane trivialno šolo. Na tej je bil l. 1732 učitelj Ignac Mayerberg. L. 1756. se imenuje Mihael Ganster, l. 1757 Franc Stingl, l. 1760. Anton Kotnjak, l. 1771. Matija Babič, l. 1783 pa Mihal Kirbis.³⁾ Ker so slednjemu križniki bili stanovanje vzeli, prenehala je trivialna šola za par let, a l. 1787. so jo zopet odprli. L. 1803 so postavili novo učilnico. L. 1808 je prišel za učitelja in cerkovnika v Ormož Alois Spende. Rojen l. 1780. v Deutschlandsberg-u, ni znal slovenski; zato ljudje niso bili ž njim zadovoljni. Bil je tudi zelo neuljuden in posebno kot cerkovnik len. Farani so ga o priliki vizitacije dne 26. junija l. 1811. pri knezoškofu tožili in vsled tega bilo mu je naročeno, za snago v cerkvi bolj skrbeti, proti ljudem pa se uljudno in prijazno obnašati, da ga bodo čislali in mu z

¹⁾ Rokopis v dvorni knjižnici na Dunaju št. 13.996.

²⁾ Knezoškofjski arhiv v Mariboru.

³⁾ Matične knjige v Ormožu.

veseljem otroke v šolo pošiljali. Konečno mu je bilo še svetovano, naj z ozirom na to, da slovenski prav ne razume, prej ko prej za drugo učiteljsko službo na Nemškem prosi. Dotični zapisnik pravi, da je l. 1811. izmed 110 vpisanih učencev le 42 šolo obiskovalo. V nedeljsko šolo je hodilo 25 rokodelskih učencev.

Alois Spende je kmalu potem odšel, in na njegovo mesto je prišel v Ormož Franc Šantl. Ta si je kot učitelj v kratkem času toliko slavo pridobil, da je ormoška šola na vse strani slovela. V obče se je trdilo, da tako izvrstnega učitelja v Ormožu še niso imeli in ga zaradi slabih dohodkov menda tudi ne bodo. Dne 21. avgusta l. 1819. je obiskal šolo ptujski naddekan, Karol Jožef Kellner, in otroci — bilo jih je 101 — so izvrstno odgovarjali. Nedeljsko šolo je obiskovalo 99 otrok. Dekleta je učiteljeva soproga učila šivati in plesti. V dotičnem zapisniku stoji konečno ta-le opomba: „Dieser Lehrer ist mit allen guten Eigenschaften eines braven Schullehrers begabt; er ist mässig, geduldig, eifrig, gütig mit den Kleinen. Nur Schade, dass er mit der windischen Sprache nicht besser bekannt ist, daher auch die windische Jugend nur langsame Fortschritte macht.“¹⁾

Ljutomer, prijazen trg ob vznožju obraščenega Kamenščaka na rodovitnem Murskem polju ima precej staro šolo. Prvi do zdaj znani učitelj je bil „ludirector“ Janez Schwarz l. 1617., o katerem zapisnik omenja, da je svoje dolžnosti marljivo opravljal. Da ni bil le organist in pevovodja razvidi se iz tega, ker zapisnik o mežnarju pravi, da ne zna duhovniku pri sv. meši streči in da storijo to nekateri dečki, ki šolo obiskujejo, „qui scholas frequentant“.²⁾ Dalje imenuje se v cerkvenem računu od l. 1688. Jožef Hueber, ki je kot organist in „Schullmaister“ dobival iz cerkvene kase na leto 40 gld. plače. Njegovo ime zasledimo še l. 1690. in 1692.

L. 1717. 25. avgusta bil je učitelj Anton Raab poročen s Klaro Teke-rinis, ki mu je že 12. novembra t. l. rodila sina Andraša.

Od l. 1725. naprej zasledimo v matičnih knjigah učitelja Antona Ročker-ja. Dne 11. avgusta t. l. je bil boter. Soproga Dora, roj. Vuk mu je rodila sledeče otroke:

1726 24. junija Marijo Ano. — 1727 19. avg. Jožefa, — 1729 27. avg. Marijo, — 1731 12. novembra Leopolda.

Umrli je 30 let star in je bil 7. januarja 1734 pokopan. Sledil mu je Jožef Amring. Bil je domačin in rojen v Ljutomeru 24. marca 1710. S soprogo Trezo, roj. Raab je imel sledeče otroke:

Barbaro, ki je bila 4. decembra 1735 pokopana; — Marijo Evo, rojeno 28. marca 1737, — Marijo Cecilijo, rojeno 31. decembra 1738 in Jožefa, rojenega 10. januarja 1740.

Zapisnik od l. 1739. pravi o njem: „Ludimagister Joseph Amring, alt 29 Jahre, im Dienst alhier in das 6 Jahr hat Keine beschwerde; hat auch einige Jugend zu instruiren, weliche öfters v. dem H. Pfarrer in der Christlichen Lehr unterwissen u. examinirt wirdt.“

L. 1740. dne 23. aprila je župnik sprejel „propria auctoritate den Scholmaster Johann Michl Marco, ohne selben der Herrschaft zu praesentiren“.

¹⁾ Knezoškofjski arhiv v Mariboru.

²⁾ Knezoškofjski arhiv v Gradcu.

Zaradi tega je grajščinska gosposka župnika Matjaša Petka tožila pri vladi, pa dolgotrajna pravda se je vendar-le rešila ugodno za župnika.

Janez Mihael Marko se je zaradi bolezni 1. 1745. službi odpovedal in je umrl 60 let star dne 3. junija 1758.

L. 1745. dne 23. aprila je bil za organista in cerkovnika sprejet Janez Jurij Kokl, ki si je 27. julija t. l. vzel v zakon Marijo Ano, rajnega učitelja Antona Ročker-ja hčer. Ž njo je imel več otrok, in sicer :

Janeza Jurija, rojenega 4. aprila 1746. Ta je bil dne 11. marca 1769 v Gradcu v mešnika posvečen in je prišel najpred za kaplana v Selnico ob Dravi. Od ondod so ga 1771 premeščili v Kamnico. L. 1787. je bil prvo leto kaplan pri sv. Juriju na Ščavnici, od marca 1793 do 1805 pa je pastiroval pri sv. Vidu niže Ptuja, kjer je kot deficient umrl 3. nov. 1827.

Lovro, roj. 7. avgusta 1748, — Marija Ana, roj. 11. januarja 1751, — Leopold, roj. 30. sept. 1752, — Andrej, roj. 25. nov. 1754 in Liza Marija Magdalena, roj. 11. junija 1757.

Janez Jurij Kokl je umrl 38 let star 20. marca 1758. Po njegovi smrti so med župnikom in grajščinsko gosposko navstale zaradi pravice imenovanja zopet dolgotrajne tožbe, in zaradi miru se je župnik ovi pravici odpovedal.

V jesen l. 1758. je bil imenovan za učitelja, — domačin Leopold Ročker, sin bivšega učitelja Antona Ročker-ja. Soproga mu je bila Ana Marija Spiller in mu rodila :

1759 5. marca Jožefo Marijo, ki je umrla 28. marca 1760, — 1762 13. januarja Antona Vincenca Fer., — 1763 4. marca Jožefa Vincenca, — 1764 22. marca Jurija Vincenca, — 1765 19. maja Janeza, — 1766 30. novembra Andreja Franca, — 1768 25. septembra Trezo in 1770 24. novembra Andreja.

Umrli je 40 let star v hiš. št. 73. in je bil 6. novembra 1771 pokopan. Njemu je sledil Franc Harnig, kateremu je žena Ana, roj. Guster 20. avg. 1773 rodila sinčeka, ki je bil na ime Franc Ks. krščen.

L. 1774 je bil učitelj Anton Sebecz. Soproga mu je bila Ana Marija Murko, ki mu je rodila :

1774 24. avgusta Franca Jerneja, — 1776 17. februarja Trezo Julijano Marijo, — 1777 13. novembra Leopolda, — 1780 15. novembra Marijo Cecilijo in 1782 30. maja Antona Jurija.

Ko mu je 25. nov. 1779 bil sinček Leopold pokopan, imenovan je v mrtvaški knjigi „der kunstreiche Schulmaister.“ Umrli je 39 let star 28. julija 1782. Njegov naslednik je bil Jurij Ritz. L. 1787. se imenuje parkrati Anton Ledinek, „Schulmeister“ — potem pa zopet Jurij Ritz, ki je umrl v Ljutomeru hiš. št. 100 30. nov. 1803 — 48 let star.

Leta 1795. se imenuje prvi učiteljski pomočnik „Kantnar“ — Jožef Stibler, l. 1800. pa Karol Knopf, „kantor“.

J. Ritz-ev naslednik je bil Filip Moray, kateremu je že 1806 sledil Ljutomerčan Andrej Huber. Ta si je 22. januarja 1809 vzel v zakon Ano, 50 let staro vdoyo raj. Jurija Belaja, ki mu je pa že 27. marca 1810 za sušico

umrla. Črez dva mesca, 27. maja 1810 je vzel 46 let staro vdovo Nežo Frölich in je umrl 52 let star 17. januarja 1816.¹⁾

L. 1811. je obiskovalo 62 otrok šolo v Ljutomeru.

(Dalje sledi.)

Logika.

Spisal Dr. Josip Križan,

kr. gimnazijski profesor v Varaždinu.

(Dalje.)

§ 98. Dokaz glede dokazne moči.

Dokaz gledé dokazne moči ali je nujno istinit, verjeten ali neverjeten ali dvomljiv.

Nujno istinit je dokaz, ako je moč dokaznih razlogov tolika, da iz njih istina slediti mora. Taki dokaz imenuje se dokaz *ad veritatem* in je strogo znanstven dokaz.

Verjeten je dokaz, ako v predmetu samem toliko nahajajočih se znamenitih dokaznih razlogov našteva, da moremo stavek ali dokazni sod priznati za istinit, ker je več razlogov za istino nego proti istini. Ta dokaz strogo ne dokazuje, ker ne izloči tega, da tudi protivno more istinito biti, itak je v znanostih znamenit, ker je osnovan na objektivnih razlogih. Dvojba, ki jo včasih za seboj pušča, zmanjšuje se tem bolj, čim več razlogov se iznajde.

Dokaz je neverjeten, ako je moč dokaznih razlogov proti istini dokaznega soda močnejša od onih za istino.

Dokaz je dvojen, ako je moč dokaznih razlogov za istino dokaznega soda enaka onej proti istini.

Brez vsake znamenitosti za znanost ali od silnega vpljiva na slušatelje je dokaz glede osebe (*argumentum ad hominem*).

Ta dokaz ne posluhuje se dokaznih razlogov, ki iz vsebine predmeta izvirajo, ampak iz razlogov, ki izhajajo iz osebnosti onih ljudi, katere hočemo o tem ali onem prepričati. Slabost, naklonjenost, predsodki, pohlep, dostojnost itd. so razlogi, s katerimi se iz istinitih stavkov posledki dotle izvajajo, dokler niso prepričanja ali pregovora vzročevali. Ta dokaz ne deluje na um, ampak na voljo, ker on ne dokazuje, temveč pregovarja.

Med verjetne dokaze štejemo dokaze prilike in dokaz navoda in z temi moramo se natančneje upoznati.

§ 99. Dokaz prilike,

(*argumentum per analogiam*.)

Z dokazom prilike izvaja se sklep ali nujno istinit ali samo verjeten, po tem namreč ali je prilika popolna (*analogia exacta*) ali nepopolna (*analogia incompleta s. probabilis*).

¹⁾ Ovi podatki so posneti iz matičnih knjig ljutomerske župnije.

Popolno priliko more se samo tedaj sklep izvajati, ako poznamo vse znake vsebine pojmov ali ako so vse lastnosti ali posameznosti predmetov ali stvari znane. Obrazec popolne prilike je ta-le:

S ima znake a, b in c , ali iznašli smo dalje,
da znake a, b in c ima tudi P ; tedaj sledi popolnej priliki, da je
 S tudi P .

Ali S ima znake a, b, c .

S je P ; tedaj ima tu po popolnej priliki

P znake a, b, c .

Dokaz nepopolne prilike osniva se na pravilu: Čim več znakov in lastnostij imata dva pojma, predmeta ali stvari enakih, tem večja je verjetnost, da imata tudi vse druge še neznane znake in lastnosti enake in da sta tedaj istovrstna.

Obrazec nepopolne prilike je ta-le:

Ako ima pojem A znake ali lastnosti: a, b, c, d, e ;

pojem B pa „ „ „ „ „ „ a, b, c ;

tedaj je po nepopolnej priliki verjetno, da pojem B ima tudi znake in lastnosti d in e in da je tedaj v pojmu A zadržan.

Razlog, da moremo sklepati z dokazom nepopolne prilike iz nekaterih enakih znakov ali lastnostij na enakost vseh drugih, je njihova medsečna zveza, ker en znak ali lastnost zahteva drugo. Da je namreč ta posebna zveza in posebnost vsakega znaka, tedaj bi lahko sklepali, iz enakosti enega na enakost vseh drugih.

Popolna prilika rabi se mnogo v računstvu. Tako je n. pr. presto pravilo trojno poraba popolne podobnosti.

Dalje dokazuje algebra veliko dokazov s pomočjo popolne podobnosti. V drugih znanostih pa se ona zato manje rabi, ker ne moremo niti pojmov niti njihove zveze dovoljno natančno določiti in z besedami označiti.

Po nepopolnej priliki sklepamo iz lastnosti in oblike zemlje na lastnost in obliko drugih nebeških teles.

Zvezdoslovje uči, da ima premičnica Mart nekatere lastnosti, ki na zemlji vzrokujejo rastlinstvo, in zato ono sklepa po nepopolnej priliki, da so verjetno tudi na Martu rastline. Zvočni traki imajo večinoma lastnosti, ki so trakom svetlobe enaki, ker pa zvočne trake vzrokuje trepetanje, tedaj je verjetno, da tudi trake svetlobe stvarja trepetanje.

§ 100. Dokaz navoda.

Tudi dokaz navoda je ali popoln (*inductio completa s. exacta*), ali nepopoln (*inductio incompleta*).

Popolni navod izvaja sklep po pravilu: Ako imajo vse posamezne vrsti $A, B, C \dots$ istega roda S znak ali lastnost P , tedaj je nujno istina, da ima tudi ves rod S znak ali lastnost P . Obrazec mu je tedaj:

A in B in $C \dots \dots \dots$ in N so P

S je ali A , ali B , ali $C \dots \dots$ ali N

vs S so P .

S popolnim navodom spoznavamo obče lastnosti, vrsti istega roda, in rabi se posebno mnogo v prirodnih znanostih, računstvu in geometriji.

Ker pa mnogokrat vseh členov ali vrstij roda S ne poznamo, ampak samo njih določeno množino, zato ne moremo vselej izvajati nujno istinitega sklepa: vsi S so P , ampak samo verjetnega, in baš zato moremo se tudi nepopolnega navoda posluževati. Nepopolni navod osniva se na pravilu. Čim več posameznih vrstij istega roda ima isti znak ali lastnost, tem večja je verjetnost, da ima ta znak ali lastnost tudi ves rod in tedaj vse druge še zdaj neznane vrsti. Obrazec mu je tedaj:

Znane vrsti A, B in $C \dots$ so P

S je nekaj A , ali B , ali $C \dots$

tedaj je verjetno, da so vsi $S P$.

N. pr.: Vodenec, dušec in kislec pokoravajo se Mariottovemu zakonu; plini so ali vodenec, dušec ali kislec; tedaj je verjetno, da se vsi plini pokoravajo Mariottovemu zakonu. (Lind. stran 239.)

Z nepopolnim navodom poslužujemo se neizmerno mnogo v občem žitku. Tako n. pr. često sklepamo iz lastnostij in pogreškov, ki smo jih opazili na nekaterih ljudeh na lastnosti in pogreške celih narodov. Mnogokrat predrznemo se znanje človeka presoditi z nepopolnim navodom uže po nekaterih besedah njegovega govora. Nepopolni navod vodil je do mnogo iznajdeb, posebej v znanostih, ki so na izkušnji osnovane. Veči del prirodnih zakonov iznašlo se je namreč njegovo pomočjo. Tako n. pr. vodil je nepopolni navod Newton-a, ko je s poskusi z majalcem iznašel, da teža na zlato, srebro, svinec, les, pesek, vodo deluje z enako jakostjo, ker on je sklepal iz teh poskusov, da teža na vsa telesa enako deluje.

Opazka. Z nepopolnim navodom se vsebina pojmu roda razširjuje in popolnjuje; nepopolna prilika pa znano vsebino pojma roda razširjuje vsebino kateremu drugemu pojmu, ker ona pripisuje mu razve znanih znakov, tudi vse druge znake pojma roda. Navod doseže to z uže znanim obsegom, prilika pa z uže znano vsebino.

Verjetnost obeh more se ali povečati ali pa zmanjšati, po tem namreč, ali v navodu število isto lastnost imajočih vrstij in v priliki število posameznosti stvarjajoče vsebino pojmu rase ali pada. Iznajdemo pa v navodu samo eno posamezno vrst, ki nima z drugimi iste lastnosti, preстане tudi njegova verjetnost; prilika pa se vniči, čim iznajdemo med primerjajočimi pojmi samo na enem edinem pojmu znak, vsled katerega znaka se ta pojem s pojmom roda ne zлага.

Navod in prilika sta med seboj v ozkej zvezi in se v mišljenju mnogokrat oba združena rabita.

§ 101. Pravila pravemu dokazu.

Pravila, po katerih se pravi dokaz ravna, da se njim doseže njegov znameniti namen, tičejo se:

1. Dokaznega sode. 2. Dokaznih razlogov. 3. Dokazne oblike.

1. Na dokaznem sodu pazi:

a) Ali je morebiti očit, ker takrat ga dokazovati ni treba.

b) Ali je dokazni sod za dokazovanje prikladen. Neprikladen je dokazni sod, ako izrazuje kako načelo, katerega z našim mišljenjem prekoračiti ne moremo; ali ako je stavek, ki se z dosedanjim napredkom znanostij še dokazati ne more.

c) Dokazni sod ne sme se v dokazu zmeniti s katerim drugim sodom, ker tedaj ne dokazujemo tega, kar smo dokazati hoteli. To se dogaja, ako kateri pojem dokaznega sode s kakim drugim pojmom zamenimo, in ako pojme medsebenno premenimo in se tem s vsebino ali obsegom oddalimo od dokaznega sode. Ta pogrešek imenuje se *μετάβασις εἰς ἄλλο γένος* ali *ἐτεροζήτης*. Ako se spremena dokaza večini na vlaš, tedaj imenuje se pogrešek *mutatio elenchi*, ako se pa napravi nevedomo, tedaj imenuje se pogrešek *ignoratio elenchi*. Temu se ognemo, ako dokazni sod glede vsebine in obsega natančno določimo, ker tedaj se od dokaznega sode ne oddalimo niti s vsebino, niti z obsegom.

(Dalje sledi.)

Dopisi.

Teharje. 15. dan januarja. Celjsko učiteljsko društvo je imelo dne 13. jan. t. l. svoje prvo letošnje zborovanje. Navzočih je bilo 20 udov. Po prijaznem pozdravu je otvoril g. predsednik zborovanje ter je navzočim predstavil gđc. Kordež in g. Klemenčiča kot nova uda našega društva.

Po odobrenju zapisnika o zadnjem zborovanju in prečitantju došlih dopisov sledilo je predavanje g. Brezovnika o knjižnicah za ljudske šole. Gospod govornik nam je najprvo podal načrt, po katerem se naj šolska knjižnica uredi, ter nam je dalje navedel a) knjige, katere se posebno priporočajo za šolske knjižnice, b) knjige, katere se posebno ne priporočajo, a če so že v knjižnici, naj se obdržé, c) knjige, katere se ne priporočajo in d) knjige, katere se naj zatirajo. Na splošno željo g. govornik koncem obljubi, da svoj referat ob priliki v „Popotniku“ objavi.*)

Iz poročila tajnika g. Ogoreleca o društvenem delovanju v m. l. povzamemo sledeče: „Leto 1886. sme se šteti najlepšim letom društvenega delovanja. Sicer je bilo radi neugodnega vremena prvo zborovanje še-le 1. apr., a novo izvoljeni odbor se je poprijel z vso resnostjo dela, in gg. društveniki so ga s tako pridnostjo podpirali, da je bil vsak zbor sklepčen. Kot posebno veselo znamenje omeniti mi je skupno zborovanje z savinjskim učiteljskim društvom dne 8. julija v Žaleu. Pri tej priliki se je bratovska in stanovska prijaznost tembolj utrdila. — V začetku leta šteló je društvo 3 častne in 30 pravih udov. Med letom je pristopilo 9 pravih (gg. Ogorelec, Gostinčar, Stukel, prof. Žolgar, Šah, Brence, Zemljič, Zemljak, gđc. Kalmus) in 1 podporni ud (g. dr. J. Sernec). Izstopili pa so 4, in sicer g. Fr. Vučnik in g. P. Krajnc vsled smrti, g. Fr. Pečevnik vsled preselitve v rogatski okraj in g. Kokot.

Društvenih sej se je udeleževalo povprečno 18 udov. Zborovanja pa so bila 8. apr., 6. maja, 10. jun., 8. jul., 11. nov. in 2. dec. Samostalne predmete so obravnavali ti-le gospodje:

Brezovnik: 1. Učni poskus iz samotologije (dne 10. jun.). 2. Poročilo o četrti štajerski učit. konferenci (dne 11. nov.). Kocbek: Črtice iz botanične zgodovine (dne 2. dec.). Meglič: Jayne preskušnje na ljudskih šolah ob koncu šolskega leta (dne 8. jul.). Petriček. Kocbek: Učna slika iz domovinoslovja (dne 8. jul.). Rupnik: 1. O vzrejenju drevese do presajenja na določeni kraj (dne 6. maja). 2. Trtoreja s posebnim ozirom na poletno cepljenje (dne 10. jun.). Supan: O varstvu živali (dne 11. nov.). Vajnejši sklepi so bili: 1. Prošnja do dež. šol. sveta, da bi bil na enorazrednicah vsak prvi četrtek v mescu radi zborovanj prost. 2. Prošnja do dež. šol. sveta za vpeljavo starih tiskovin.“

*) Prav tako.

Iz poročila blagajnika g. Kregarja smo razvideli, da je imelo naše društvo v minulem letu za 2 gld. 51 kr. več dokodkov kot stroškov. Za pregledovalce računov se volijo gg. Koderman, Jare in Gostinčar.

Na to se je vršila volitev novega društvenega odbora. Voljen je bil predsednikom g. Brezovnik, podpredsednikom g. Lopan, tajnikom g. Gostinčar, blagajnikom in knjižničarjem g. Petriček, pevovodjem g. Sapan, in odbornikoma gg. Zupanek in Klopčič.

Društvenina ostane v bodoče pri starem. Naročili si bomo t. l. „Popotnika“ in „Pädag. Zeitschrift“.

Prihodno zborovanje se bo ravnotam, kakor do sedaj, vršilo 10 febr.

A. O.

Od sv. Marjete. Pri glavnem zborovanju učiteljskega društva za ptujski okraj se je 13. t. m. zbralo častno število društvenikov v ptujski okoliški šoli.

Gospod prvosednik nadučitelj Fran Šijanec otvori zborovanje s pozdravom na navzoče ter pred obravnavo dnevnega reda oddá besedo nadučitelju gosp. Robiču, zastopniku našemu v okrajnem šolskem svetu. Ta naznani, da se je danes v imenu učiteljstva novemu g. e. kr. okr. glavarju predstavil ter mi izrazil udanost učiteljev iz okraja.

Gosp. okrajni glavar mu je po prijaznem sprejemu javil, da bi se današnjega učiteljskega zborovanja rad osebno udeležil pa je službeno zadržan. Pri tem zagotovi učiteljstvo svoje naklonjenosti.

Na to se izvoli četvorica, ki se naj v imenu društva č. g. okraju, glavarju pokloni, ter se ročno odpošlje. V deputacijo so bili voljeni gg. nadučitelja Možina in Robič, učitelj Weinhard in podučitelj Zdolšek.

Po odhodu deputacije preide se k dnevnemu redu s posebnim pozdravom novo pristopljenih gg. tovarišev in sicer gg.: naduč. Hren, učitelja Megla in Gradišnik. — Poročilo g. prvosednika nam zelo na tanko pokaže stanje društva, iz katerega sledi, da akoravno smo precej tiho delovali, nam vendar dober vspeh ni izostal.

Društvo je imelo 6 mesečnih zborovanj ter so sledeči poročevalci predavali: g. I. Strelec: Zgodovinske črtice o kralju Matjažu; g. D. Serajnik: o petju v ljudski šoli; g. Tone Porekar: o vojaški telovadbi v ljudski šoli; g. Kaukler: o konferenčnih prašanjih; g. e. kr. šolski nadzornik Ivan Ranner: o obravnavi šolskih zamud. Gosp. predsednik nazdravlja nadalje mlajše gosp. tovariše, priporoča slogo in zaupanje med tovariši ter tudi petje v društvu. Konečno se zahvaljuje gg. poročevalcem in prijateljem društva za njih trud in podporo.

Gosp. blagajnika poročilo ni celo povoljno, ker nekateri g. udi vedno s plačilom letnine odlagajo. Zaostalo se bode pobralo in tako spravilo vse v pravo tir.

Radi prekratkega časa je gospod poročevalec I. Strelec za danes kratko in jedrenato predaval o „Domoznanstvu“, a naznanjeno nalogo: „Duševni in fizični nagoni in napake pri otroški odgoji“ bo pa razpravljal v dveh prihodnjih zborovanjih. On razpravlja načrt za sestavo domovinoslovja za posebne kraje, navede pripomočke, iz kojih se lahko nabere gradivo, ter še našteje več pomanjkljivosti, ki se pri kronikah nahajajo.

Došla deputacija od gosp. e. kr. okr. glavarja naznani po g. Možini o prijaznem sprejemu tamkaj. Želje g. okr. glavarja so: naj učiteljstvo povsod svoje dolžnosti izpolnuje, ter z vzajemnostjo z narodom živi.

V posameznih slučajih sme vsak priti k njemu in on hoče vsakemu po možnosti ustreči.

Gosp. prvomestnik vesel z vsemi to poročilo sprejme in g. glavarju trikratni „Živijo“ zakliče.

Sledila je volitev odbora po listkih ter so bili sledeči gg. izvoljeni: Fran Žiher, predsednikom; Fran Suher, podpredsednikom; Ivan Strelec in Fran

Megla, tajnikoma; Ivan Kavkler, blagajnikom; Tone Porekar, knjižničarjem; J. Robič, Tom. Romih in A. Vidovič, odbornikom.

Pregledovalcem računov sta voljena: g. naduč. Možina in g. Copf. — Staremu odboru se izroče najtoplejša zahvala,

Med raznimi predlogi se je pogovorila tudi resolucija grašk. uč. društva o zavdevi premeščenja učiteljev, ter se ji povsem pritrnilo.

Konečno še se sprejme predlog g. učitelja Fr. Zadravca, izreče splošno priznanje in zahvala g. nadučitelju Neratu, uredniku „Popotnika“ za trud, ki ga je imel z dobro nam došlim „Popotnikovem koledarjem“, kar se s tem potom razglasi.*)

W.

Iz Krškega. Vsakemu učitelju je znano in večkrat se je že poudarjalo, kako koristno bi bilo, ko bi dobivali tihoti otroci, ki morajo zaradi oddaljenosti popoldne čakati na popoldanski pouk, kaj gorke hrane. Pri nas se je posrečilo učitelstvu ljudske šole to vresničiti, kajti početkom decembra preteklega leta ustanovil se je v Krškem „gospejinski odbor za pogostovanje ubogih šolarjev.“ Udje te šolarske kuhinje so one gospe in gospodje, ki so se zavezali na mesec plačevati primeren donesek v denarju, ali pa, ki jemlje primerno število otrok o poludne na hrano na dom. Načelnica odboru je blag. gospa Josepina Hočevanjeva, ki ob enem plačuje po 20. glđ. na mesec. Na ta način dobi vsak šolski dan do 50 otrok o poludne hrano in sicer, razen onih, ki hodijo na dom, vkupno v neki hiši. — Ali ne bi bilo mogoče, tudi drugod kaj takega napraviti? Poskusite!

Krškemu prebivalstvu pa bodi izrečene najtoplejša zahvala za toliko blagotno požrtvovalnost!

G.

Iz Prage. Misel Jos. Sokola, našega unetega boritelja za slovansko vzajemnost, katero je bil razvil na onem spominavrednem shodu na Velehradu l. 1885., se je vresničila. Z znano gorečnostjo izpeljuje se to po vsej Česke, vzlasti pa v zlati materi Pragi in nje najbližje okolici, in prvi, ki na tem delajo so česki učitelji Praški in najbližje okolice mesta — Sokol je na Velehradu poudarjal, da bomo storili prvi korak k slovanski vzajemnosti stoprav takrat, kadar se bomo s svojimi slovanskimi brati porazumevali vsak v svojem materinem jeziku brez nemškega tolmača. — Uvaževaje le-to priredilo je praško „Pedagogijsko društvo“ že tekom lanskega leta poseben tečaj z imenom „Maškova škola slovanskyh jazyků“. Učiteljem tej šoli posrečilo se je da bi ti požrtovalnega in navdušenega gojitelja slovanskih jezikov, tudi mej Vami dobro znanega gospoda Jana Lega. Njemu smo prepustili voliti oni slovanski jezik, s katerim mu je drago pričeti pouk. Izbral si je slovenščino, Vaš materini jezik. Zakaj? Rekel je, da ravno slovenski narod izmed vseh slovanskih naših bratov najbolj potrebuje pomoči naše. Vse leto je neumorno učil svoje mnogobrojne poslušalce tega jezika na podlagi Cegnarjeve prestave česke „Babička“, katero je spisala Bož. Nemčeva. Poslušalcev je imel vedno dovolj, učitelji, učiteljice, dijaki, duhovščina ti so redni njegovi učenci. Ko bo letos sklenil ta tečaj, prišel bo poučevati Hrvaščino. — Z vspehi sme biti zadovoljen. Hvaležne svoje slušatelje učil je slovenski jezik razumeti, seznanil jih je s zgodovino Vašega naroda ter vzbudil tako pri mnogih željo tesnejega združenja slovanskih bratov. Tudi mej praškim učitelstvom je storjen nov korak k tesnejemu združenju slovanskih učiteljev. A pedagogijsko društvo „Beseda učiteljska“ je dobro uvidelo, da „Maškova škola slovanskyh jazyků“ koristi le učiteljem, zlate Prage in nje najbližje okolice, a učitelji z dežele da nimajo od nje nikakoršnega haska. Sklenilo je te dni, da bode pridjalo svojemu listu „Beseda učiteljska“ po enkrat na mesec posebno prilogo, v katerej bode gojilo učenje slovanskih jezikov. Uredništvo te priloge je prevzel blage volje neumorni g. Jan. Lego z največjim

*) Lepa hvala.

veseljem. Ta korak bode gotovo ukaželjnemu učiteljstvu po deželi ugajal. Ne bom na dolgo in široko razkladal namena te priloge; napisati Vam hočem raje, kar pišejo o tem politični naši časopisi. Tam beremo:

„Gojitev slovanskih jezikov. Odbor praškega društva „Beseda učiteljska“ je sklenil pri odborovej seji z dne 14. novembra m. l. da bode društvenemu časopisu „Beseda učiteljska“, katerega sam zalaga počenši z novim letom prideval, menjaje z že sedaj izhajajočo metodično prilogo, prilogo slovanskih jezikov. V tej prilogi se bodo sistematično poučevali slovanski jeziki in sicer tako, da bode vsako leto bralec in prijatelj tega studija v toliko poučen v jednem jeziku, da bode lahko umel spise dotičnega naroda. — Znani in navdušeni pospeševatelj slovanske vzajemnosti, slavist g. Jan Lego je prevzel na željo in prošnjo odborovo uredništvo te priloge ter bo prišel s poukom slovenščine. Kadar bodo čitatelji ta ali oni slovanski jezik toliko znali, da bodo umeli izvirne dopise, jel bode list take dopise prinašati. Ob jednem bode prinašal list tudi preglede pedagogijske in mladinske literature dotičnega jezika. — Da pa bode bralcem olajšano razumeti izvirne dopise, izdal bode gospod predavatelj tudi besednjak dotičnega jezika, katerega bo vsako leto poučeval. — Odbor upa, da bode ta prememba časopisovega programa posebno ljuba vsem mlajšim učiteljem še zaradi tega, ker ostane naročnina na list ista kakor dosedaj“.

Nadepolni začetek je torej storjen in mej Čehi rastó gorke simpatije do Slovencev. Čehi podajajo bratskim Slovincem zaupno svojo desnico. Je-li bodo Slovenci vzprejeli? Nam bodo-li naše težnje po vzajemnosti z enakimi težnjami plačali? Upam, verujem!

Lepo misel, da se sporazumemo mej sabó, moramo z vsemi močmi pospeševati. Tudi jaz bom rad po svojih močeh to izvrševal. Pomozi nam Bog!
Bohumir Patera.*)

Novice in razne stvari.

[Troški za ljudsko šolstvo na Kranjskem] po posamičnih šolskih okrajih za leto 1887: črnomeljski okraj: 12.926 gld., kamniški: 15.100 gld., kočevski: 24.250 gld., kranjski: 20.050 gld., krški: 19.900 gld., litijski: 16.150 gld., logaški: 16.200 gld., okraj Ljubljanskega mesta: 14.900 gld., okraj Ljubljanska okolica: 19.700 gld., novomeški okraj: 18.550 gld., postojnski okraj: 25.613 gld., radovljiški okraj: 13.850 gld. Po „Narodu“

[Šolska statistika v Evropi.] Avstrija ima pri 37 milj. prebivalcev 29.000 šol za 3 milijone učencev, torej po 109 učencev za vsako pojedino šolo. Na 1300 prebivalcev pride po jedna šola; šolski prinosi pa znašajo za vsako dušo 96 cent. — Nemška ima 42 mil. stanovnikov, 60.000 šol za 6 mil. učencev, torej po 100 učencev za vsako šolo in na 700 prebivalcev po jedno šolo; prinosi znašajo po 1.95 frnk. za pojedino dušo. — Na Francoskem ima 37 mil. stanovnikov 71.000 za 5 mil. učencev, torej za 500 po

*) Ta dopis nam je došel posredno po vriem našem sotrudniku na Slovenskem, kateremu ga je poslal gospod pisatelj, v Pragi delujoč učitelj, s prošnjo, „da ga naš „Popotnik“ v jedni svojih številkih priobči“, kar „Popotnik“ seveda z veseljem stori. Kakor nam naš prijatelj tudi piše, mu je g. Bohumir Patera obljubil še večkrat kaj pisati o šolskih in drugih razmerah bratskih nam Čehov. „Popotnik“, bode gotovo rad priobčeval spise iz spretnege peresa novega našega sodelovalca, ki nam tako živo popisuje delovanje českih, posebno pa še praških učiteljev na narodnem polju. Svoje dotično pismo sklene prijatelj: „Mogoče se tudi naši kolegi v slovenski metropoli predramijo iz dolgega spanja k novemu delovanju za našo stvar. Naj ta klic daljnih naših kolegov ne bo glas vpijočega v puščavi.“ Uredn.

jedna šola za 69 učencev; prinosi so za vsako dušo 1.48 frk. — Angleška ima 34 mil. prebivalcev in 47.000 šol za 2 mil. učencev, torej za 600 preb. po jedno šolo in za vsako šolo po 40 otrok, prinosi znašajo po 48 cent. za stanovnika. — Španija šteje 17 mil. prebivalcev in ima 29.000 šol za 3 mil. učencev, torej za 600 prebivalcev po jedno šolo z 56 otroki; prinos je za dušo 1.4 frk. — Ruska ima 74 mil. ljudi in 32.000 šol, koje štejejo povprek po 36 učencev, torej pride na 2300 prebivalcev po jedna šola. „Hrv. Uč.“

(„Národna šola“.) V „Narodu“ beremo veselo vest, da se je pričelo v pisateljskih krogih živahno delovanje za „knjižnico za mladino“, katero bode jela redno izdajati „Narodna šola“. Mnogo pisateljev je naznanilo odboru svoja dela, in tudi naši najodličnejši pesniki niso odrekli svojega delovanja.

[Erjavec Fran †.] Nemila osoda slovenski narod hudo tepe! Zopet nam je vzela neizprosljiva smrt eden najmočnejših stebrov slovenske književnosti, najiskrenejšega rodoljuba in pospešitelja slovanske vzajemnosti. V noči od 12. na 13. t. m. umrl je namreč v Gorici g. Fran Erjavec, c. kr. profesor na tamošnji višji realki naglo za mrtvoudom. Njegovi posvetni ostanki bili so 15. t. m. na novem mirodvoru v Gorici sijajno izročeni hladni zemlji. — Ranjkega zasluge naštevati nam zmanjkuje prostora, pa vsaj je glasno oznanjujejo njegova dela, katera vsaj inteligenten Slovenec dovolj pozna. — Erjavčev spomin naj živi med nami na vèke! Lahka mu zemljica!

[Dobrodelnost kneza primasa na Ogerskem.] Neka razprava povodom njegovega jubileja našteva svote, katere je knez primas ogerski, kardinal Simor, za obče in dobrotvorne namene potrošil. Za povišanje prvobitnega imetka primicijalne dieceze bil je investiran 1.425.561 gld. Za šolske namene daroval je 810.052 gld., za podpiranje duhovnikov svoje dieceze 397.150 gld.; za oskrbljevanje vdov in sirot 357.000 gld. in za pogorelce in in po povodnji poškodovane 800.300 gld. Za kulturne namene pa je žrtvoval knez primas 180.000 gld. izdaviši 100.000 gld. za svojo knjižnico, 80.000 gld. pa za svojo galerijo slik. „Hrv. Uč.“

[Slovenski jezik med českim učiteljstvom.] Česki učiteljski list „Beseda učiteljská“ začel je prinašati letos izpod peresa iskrenega prijatelja Slovencev, g. Jan. Lego-ta prilogo slovanskih jezikov. V prvi številki „Besede učiteljske“ pravi g. Lego: „...da začnemo s slovenskim jezikom, nam daje glavni povod nujna potreba, da bi česko učiteljstvo v zadevi Slovanstva, osobito pa v zadevi šolstva stopilo v čilo dotiko s svojimi južnimi kolegi, podpirajoč jih s svojimi izkušnjami z bratsko ljubeznijo v njihovem najplemenitejšem prizadevanju, da bi se od njihovega poklica skoro odstranilo ono trnje, ki slovensko narodnost duši. ...“ „Příloha slovanských jazyků“ obsega uvod, v katerem navaja g. pisatelj politiško razdeljenje Slovencev in staroslovenske spomenike iz predcirilske dobe; uvodu sledi teoretiški del in posebne razlike med českim in slovenskim jezikom v glasoslovju in izgovoru. Za primer je dodana: „Gospodova molitev“ in „Evangelij sv. Lukeža 1, 26 — 28“. Posamezne besede so bogato opravljene z náglasom, kar svedoči, da g. Lego slovenski jezik temeljito pozna. (Primerjaj današnji dopis iz Prage. — Ured.)

[Poziv!] „Pedagogičsko društvo“ v Krškem prosi vse one gospode pisatelje, ki imajo pripravljen kaki spis za „Pedagogični letnik“, katerega bode izdalo imenovano društvo, naj istega blagovolijo kmalu doposlati. — Ob enem se p. n. učitelji (učiteljice) in šolski prijatelji z nova uljudno vabijo, da v obilem številu pristopijo k društvu, ker le z vkupnimi močmi bode mogoče krepko napredovati in obširen „letnik“ izdati. — Letni donesek je 1 gld.

Odbor.

[Knjigotržna tvrdka F. Tempsky-ja v Pragi.] obče znana po izdaji raznovrstnih šolskih in znanstvenih knjig — obelodani zopet nekaj jako zanimivih del v českem jeziku, na katere s tem upozarjamo naše, českega jezika vešče p. n. bralce. Natančneje o njih naznanja dotična priloga današnjega našega lista.

Vabilo. (Celjsko učit. društvo) ima v četrtek, 10. februarja ob 11. uri dopoldne v celjski okoliški šoli svoje mesečno zborovanje. Dnevni red: 1. Petje. 2. Zapisnik. 3. Društvene zadeve. 4. Namen petja v ljudski šoli; govori g. Ig. Supan. 5. O učnih pripomočkih; govori g. Jos. Klopčič. 6. Poročilo pregledovalcev društvenega računa za 1886 l. 7. Nasveti. — To-variši! Da se v obilnem številu zberete, prosí in pričakuje odbor.

Listnica.

Gospod F. K. v Šm.: Tako je prav! Vse drugo Vam naznanimo v pismo. — Gosp. A. K. v Sr.: Zakaj se tako malokdaj oglasite? — G. M. K. v S.: Prosimo potrpljenja; sicer pa prelepa hvala za Vaš trud! Da ste nam vrlo zdravi! — Gosp. H. P. v R.: Le tako naprej! Morda se kmalu zopet vidiva. Srčen pozdrav! — Gosp. —gl.— „Ričet“ se ne strinja z našim programom; ne zamerite in poskusite kaj drugega. — G. A. O. v T.: Menimo, da ste zadovoljni. Le še večkrat kaj!

NATEČAJ.

Štv. 18.

Učiteljsko mesto.

Na enorazredni ljudski šoli v Ulimju se učiteljsko mesto z dohodki po IV. plačilni vrsti in prostim stanovanjem definitivno ali tudi provizorično umešča.

Prositelji za to mesto naj svoje redno obložene prošnje z dokazom, da so vsposobljeni subsidiarno poučevati tudi katoliški veronauk, potom predpostavljenega okr. šol. sveta do 20. februarja 1887 vložijo pri kraj. šolskem svetu v Ulimju, pošta Podčetrtek (Wind. Landsberg).

Okr. šolski svet Kozje, dne 12. januarja 1886.

Predsednik

Rupnik s. r.

Bibliotéka paedagogickyh klassiku českych i cizich.

(Priporočena po vsem časopisju českem!)

Izdat. in uredn. Fr. Bayer.

Gl. sodelavec: J. Havelka.

Del I. „Drobné články“ e k. šk. rady, univ. prof. Dra. G. A. Lindnera. Cena gld. 1.86.

Del II. Jana Amosa Komenského „Sebrané spisy vyhovatelské“. Sv. II. (Vychází).

Del V. VI. Vybrané spisy Montaigneovy a Sebrané spisy Jana Ev. Kosiny.

Za celo leto (12 seš.) predplača se 3 gld. 70 kr., za pol leta 1 gld. 86 kr. — Prvi letnik stoji le 1 gld. 86 kr. (mesto 2 gld. 16 kr.)

V Přerově na Moravě.

Vydavatelstvo „Bibl. paed. klassiku“.

 P. n. naše dosedanje naročnike, ki še niso svoje naročnine obnovili, prevljudno prosimo, naj to prej ko slej storijo, da jim zamoremo list redno pošiljati.

Novi naročniki lahko dobó tudi še lanski letnik (obsegajčo: Slomšeka, kot pedagoga), vezan komad po 3 gld.